

**STROOM
VERSNELLING**

Bijlage 1

Titel: Algemene visietekst voor speerpunt energie-efficiëntie van energietransitie

Werkgroepvoorzitter(s): Freek Couttenier (Agoria),

Deelnemers:

Algemene visietekst voor speerpunt energie-efficiëntie van energietransitie

Context

Vlaanderen moet de omslag naar een nieuw energiesysteem voorbereiden om het hoofd te bieden aan de toekomstige klimaat- en energieuitdagingen. De Vlaamse Regering steunt de Europese langetermijndoelstelling van een daling met minimaal 80% van de broeikasgasemissies tegen 2050 (t.o.v. 1990) met tussentijdse doelstellingen tegen 2020 en 2030. Vlaanderen schrijft zich ook in in het Klimaatakkoord van Parijs waarbij alle deelnemende partijen zich engageren om hun broeikasgasemissies zo snel mogelijk te reduceren teneinde klimaatneutraliteit te bereiken in de tweede helft van deze eeuw. De geïndustrialiseerde landen moeten het voortouw nemen bij deze transitie en ze moet gebeuren op een duurzame en economisch doeltreffende wijze.

Dit is een hele inspanning voor Vlaanderen, met zijn energie-intensieve industrie, de bestaande gebouweninfrastructuur en ruimtelijke ordening (o.a. hoge bevolkingsdichtheid, logistieke draaischijf...). De transitie naar een koolstofarm, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem kan maar slagen als er gericht en kostenbewust geïnvesteerd wordt in o.a. energie- en gebouweninfrastructuur en er slimme oplossingen worden gevonden voor de diverse uitdagingen. Deze belangrijke energietransitie vereist een lange termijn aanpak die kan rekenen op een breed maatschappelijk draagvlak.

Energie-efficiëntie als speerpunt

Doorgedreven energie-efficiëntie is nodig om de broeikasgasemissies op een kostenefficiënte manier te verminderen. Het verbetert onze energievoorzieningszekerheid voor zover het primaire energiegebruik en de energie-invoer dalen. Het vergemakkelijkt ook de omschakeling naar een koolstofvrij energiesysteem waarbij het aandeel hernieuwbare energie zo snel mogelijk en zo veel als haalbaar wordt verhoogd. Energie-efficiëntie heeft het potentieel een doeltreffende manier te zijn om de energiekosten te beperken van de huishoudens en de bedrijven. De te leveren inspanningen inzake energie-efficiëntie moeten evenwichtig worden verdeeld over de verschillende sectoren en er moet hierbij rekening worden gehouden met de reeds geleverde inspanningen en het energiebesparingspotentieel. De verschuiving naar een energie-efficiënte economie versnelt de verspreiding van innovatieve producten en diensten, kan exportmogelijkheden creëren en zorgt voor lokale omzet en aangepaste banen die daarmee verband houden.

De industrie is op dit moment de sector met het grootste aandeel in het primair (energetisch + niet-energetisch) energiegebruik (45%). De transformatiesector (elektriciteitscentrales en raffinaderijen) gebruikt in Vlaanderen 18% van de energie.. De huishoudens en de transportsector hebben elk een aandeel van 14%. De tertiaire sector is verantwoordelijk voor 7% van het energiegebruik. De landbouw is met 2 % de kleinste sector wat energieconsumptie betreft. Om te komen tot een koolstofneutrale samenleving, moet onder meer de energie-efficiëntie van de industrie verder opgedreven worden en in steeds toenemende mate gebruik worden gemaakt van duurzame energiebronnen. Door optimalisatie van het Europese emissiehandelssysteem (EU-ETS) verder voeren van een gericht Vlaams industrieel energie-efficiëntiebeleid en het stimuleren van innovatie en een circulaire koolstofeconomie, kunnen de energie-intensieve bedrijven de nodige impulsen krijgen om verder te investeren in koolstofvrije

productieprocessen, maximalisering van energie-efficiëntie en milieuvriendelijke energieproductie. Dit kan de competitiviteit versterken indien bij het uittekenen van het beleidsinstrumentarium rekening gehouden wordt met de internationale context

De CO₂-uitstoot van onze gebouwen is verantwoordelijk voor ongeveer 30% van de Vlaamse niet-ETS uitstoot. De residentiële sector is verantwoordelijk voor ongeveer 75% van de CO₂-uitstoot van de gebouwen. De CO₂-uitstoot kan via het substantieel verhogen van onze renovatiegraad en het stimuleren van grondige renovaties sterk worden teruggedrongen. We streven naar een vermindering van de CO₂-uitstoot met minimaal 75% tegen 2050. Er moet een concrete langetermijnstrategie voor het verbeteren van de energieprestatie van het Vlaamse gebouwenbestand worden uitgewerkt. Tegen 2050 worden alle gebouwen even energiezuinig gemaakt als de energetisch performante nieuwbouw van vandaag. We renoveren ons bestaand gebouwenpark met hoge ambities op het vlak van energieprestaties, goed gepland en met deskundig advies, zodat de verscheidene renovatiestappen in de meest logische volgorde worden uitgevoerd, en ook latere renovatiestappen haalbaar blijven. Op korte termijn moet de aanpak focussen op energetisch zeer slechte gebouwen die op een technisch en economisch verantwoorde wijze vroeger dan in 2050 kunnen worden verbeterd. Er wordt hierbij maximaal gebruik gemaakt van de natuurlijke momenten om energetische renovaties te stimuleren. Vooral nieuwe eigenaars van een bestaand gebouw moeten sterk worden gemotiveerd om de energieprestatie van het gebouw aan te passen aan de langetermijndoelstelling 2050 zodat lock-in effecten worden vermeden. We zetten in de gebouwen ook sterk in op het uitfaseren van inefficiënte installaties en op het gebruikersgedrag.

Daarnaast moet in andere sectoren ook gewerkt worden met een aanpak gericht op specifieke doelgroepen die op dit moment nog niet of slechts beperkt aangesproken worden. In heel wat sectoren en bevolkingsgroepen is nog een aanzienlijk energiebesparingspotentieel aanwezig. Door een gebrek aan kennis over de mogelijkheden die er zijn om het energiegebruik te verminderen, het ontbreken van meetdata en ontzorgingsinitiatieven of een gebrek aan financiële incentives, blijft concrete actie echter uit. Deze doelgroepen moeten worden gestimuleerd om hun energiegebruik zoveel als mogelijk te verminderen. In de eerste plaats wordt hierbij gedacht aan KMO's en jongeren. Andere zeer belangrijke maar moeilijk te bereiken doelgroepen zijn (ver)huurders en mensen in energiearmoede. Scholen, zorginstellingen, de sociale huisvesting, overheidsbedrijven... kunnen een voorbeeldrol vervullen.

KMO's zijn tot op heden vooral benaderd via een sensibiliserings- en stimuleringsbeleid. Deze aanpak heeft nog niet het verhoopte resultaat opgeleverd, voornamelijk omdat de energiekost maar een relatief beperkt aandeel in de bedrijfskosten van een KMO inneemt en voor de bedrijfsleiding geen prioriteit vormt. De return op een investering in energie-efficiëntie ligt voor een KMO meestal een stuk lager dan een investering in de kernactiviteit van het bedrijf. Een actieplan voor een energie-efficiënter energiegebruik van de KMO's kan echter ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan de realisatie van de energietransitie.

Bij alle bedrijven is er (meer) aandacht nodig voor de energiebesparing die ze indirect in hun keten kunnen realiseren, met name bij de productie van grond- en hulpstoffen die ze gebruiken, bij het vervoer van hun eindproducten en hun personeel en in de gebruiksfase van hun producten.

Het energietransitie-denken moet zo spoedig mogelijk bij de jongeren doordringen. Zij vormen ook een belangrijke doelgroep om een succesvolle omslag naar een nieuw energiesysteem, gebaseerd op energie-efficiëntie en hernieuwbare energiebronnen, te kunnen maken. Door hen op bevattelijke wijze bewust te maken van rationeel energiegebruik, kan een grote (toekomstige) groep gebruikers nu al gesensibiliseerd worden. Jongeren moeten via een transversaal project intensief worden benaderd om hen bewust te maken van hun (centrale) rol in de energietransitie. Het is belangrijk dat de deelprojecten op maat gemaakt zijn zodat iedere jongere aangesproken wordt.

Overzicht actievoorstellen werkgroep energie-efficiëntie Stroomversnelling

A. Vlaamse maatregelen

1. Generiek

- Portaal met goede voorbeelden ontwikkelen. De veelheid aan reeds bestaande en beloftevolle projecten en voorbeelden moet meer bekendheid krijgen.
- Beschikbaar maken van energiebenchmarks waardoor particulieren en bedrijven hun performantie op vlak van energiegebruik kunnen vergelijken.
- Concrete maatregelen uitwerken om in te spelen op de behoeften van specifieke en moeilijk te bereiken doelgroepen (kansarmen, sociale huisvesting, ...).

2. Industrie

- Energiebeleidsovereenkomsten 2.0 voor periode na 2020 met een transparante, uitdagende maar haalbare verbintenis waarvan de resultaten gekwantificeerd kunnen worden. Zij hebben als finaliteit energie-efficiëntie met behoud van competitiviteit. Sectorale low carbon roadmaps ontwikkelen en/of publiceren.

3. Industriële KMO's

- Mini-EBO uitwerken met transparante, uitdagende maar haalbare maatregelen. waarbij de sector optreedt als coach en ontzorgers van de KMO's. Op korte termijn proeftuinprojecten lanceren waarbij de sector(en) zich engageren om een minimaal aantal bedrijven te bereiken.
- Investeren in energiebesparing voor KMO interessanter maken ten opzichte van investeringen in de kernactiviteit (via fiscaliteit of hervorming van de bestaande premies).
- KMO's ondersteunen bij het ter beschikking krijgen van energieverbruiksdata. Zij kunnen dan hun energiegebruik benchmarken met sectorgenoten. Met de nodige detaildata kunnen zij sneller problemen in hun energiegebruik detecteren en beroep doen op energiedienstenleveranciers.
- Lerende netwerken opzetten (cfr. VLEEN), ook over sectoren heen. In deze netwerken gaan bedrijven samen op zoek naar energiezuinigere werkingsprocessen en/of mogelijke energiebesparingen die zij in hun keten kunnen realiseren. Ze dagen elkaar uit en leren uit elkaars ervaringen.
- Energie-efficiëntie fonds dat financieringskost van ESCO's zal beperken en aldus het aanbod van energiediensten aan KMO's zal ondersteunen.

- Voor KMO's met een energiegebruik vanaf 0,001 PJ die niet deelnemen aan een mini-EBO een verplichte energieboekhouding opleggen. Indien de ondersteunende maatregelen tot onvoldoende resultaat leiden, kan op langere termijn hieraan dan de verplichte uitvoering van rendabele investeringen worden gekoppeld.
- Bij de implementatie van energiebesparende maatregelen is begeleiding en ontzorging met minimale administratieve lasten cruciaal voor KMO's

4. Woongebouwen

- Langetermijndoelstelling voor de energieprestatie vastleggen, inclusief duidelijke tussentijdse doelstellingen voor 2030 en 2040. Transactiemomenten gebruiken om hieraan verplichtingen te koppelen.
- Snelle uitwerking van een renovatieadvies, EPC+ en woningpas. Renovatieadvies verplichten voor het verkrijgen van (sommige) premies.
- EBO met banken uitwerken zodat banken gebruik maken van de recalcuator en in hun kredietverleningspolitiek rekening houden met de reële energiewinst na renovatie.
- Verstrenging van de Vlaamse Wooncode op vlak van energieprestatie (voor de woningen met de slechtste energieprestaties maximaal EPC-kengetal of minimale eis op vlak van gebouwschil invoeren).
- Maximaal gebruik maken van Vlaamse fiscale instrumenten om renovatie te stimuleren, bijvoorbeeld:
 - o Aanpassing van de woonbonus naar een bouw- en renovatiebonus, waarbij de hoogte van de woonbonus wordt gekoppeld aan de energieprestatie van een woning of van de uitgevoerde energiezuinige investeringen.
 - o Uitbreiding van het voordeel energierenovatie bij schenking, zodat het voordeel ook bij kleinere schenkingsbedragen een voordeel oplevert.
 - o Uitbreiding van het renovatie-abattement (momenteel wordt heffingsgrondslag voor registratierechten met 30.000 euro verminderd indien de woning binnen de 2 jaar wordt gerenoveerd).
 - o Vermindering van onroerende voorheffing ook voor renovaties, andere dan ingrijpende energetische renovaties.
 - o Belastingverminderingen voor gezinnen die energie-efficiënte investeringen uitvoeren met focus op totaalrenovatie (belastingvermindering in functie van de globale energieprestatie).
- In de EPB-regelgeving een snellere procedure uitwerken voor het inrekenen van nieuwe technologieën met aanzienlijk marktpotentieel en bewezen positieve impact op de energieprestatie van de woning.
- Vernieuwbouw na sloop van oude woningen zonder erfgoedwaarde met slechte energieprestaties sterker stimuleren op basis van een afwegingskader sloop/herbouw versus renovatie.
- Verstrengde controle op rendement oude centrale verwarmingsinstallaties op stookolie en aardgas. Vervangingsplicht invoeren voor verwarmingsinstallaties die opgelegd minimaal rendement niet behalen.
- Reeds succesvol gebleken lokale ontzorgingsmaatregelen en collectieve renovatieprojecten (IOK, provincie Limburg, Leiedal, ...) opschalen. Begeleiden van woningeigenaars bij planning en uitvoering van renovatiewerken.

5. Niet-residentiële gebouwen (vnl. kantoren, onderwijs, zorg, horeca, handel)

- Langetermijndoelstelling voor de energieprestatie vastleggen, inclusief duidelijke tussentijdse doelstellingen voor 2030 en 2040. Transactiemomenten gebruiken om hieraan verplichtingen te koppelen.
- Voorbeeldfunctie van de overheid: voor nieuwbouw nog enkel BEN-bouwen en voor bestaande gebouwen een renovatietraject opzetten om jaarlijks minstens 3% van de overheidsgebouwen diepgaand te renoveren.
- Benchmarken van reële energiegebruikgegevens van tertiaire gebouwen per sector of deelsector om vraag naar energiediensten te stimuleren.
- Invoering van een verplichte audit voor grote tertiaire gebouwen en maatregelen om de uitvoering van de geïdentificeerde maatregelen te versnellen.
- Ontwikkeling van een gebouwenpas (cfr. woningpas voor woningen). Voor grote niet-woongebouwen moet gebouwenpas een langetermijnplanning bevatten. Voor vrij recente kleinere niet-woongebouwen (bouwjaar vanaf 2000) moet gebouwenpas een kortetermijnplanning voor optimalisaties aan technische installaties bevatten. Heel wat technische installaties blijken immers momenteel niet goed afgesteld.
- De overheid moet de ESCO-markt stimuleren door informatieverstrekking en succesvolle voorbeeldprojecten te laten uitvoeren. Lerende netwerken opzetten (cfr. industriële KMO's).

B. Europese maatregelen

1. Generiek

- De slagkracht van artikel 7 van de richtlijn energie-efficiëntie moet verbeterd worden en een rechtszeker investeringskader bieden voor energie-efficiëntie. Het is belangrijk dat de energiebesparingsdoelstelling afgestemd is op het besparingspotentieel.

2. Gebouwen

- Langetermijndoelstelling inzake energieprestatie invoeren voor bestaande gebouwen, inclusief indicatieve tussentijdse doelstellingen voor 2030 en 2040.
- Verder aanscherpen van de Ecodesignrichtlijn.

C. Federale maatregelen

1. Bedrijven

- Verhoogde investeringsaftrek voor bedrijven optimaliseren (een verhoogd percentage)
- Uitvoering geven aan engagementen die in kader van de vrijwillige overeenkomsten met de industrie zijn overeengekomen.

2. Gebouwen

- Algemeen BTW-tarief naar 6% voor afbraak en heropbouw van woongebouwen in alle Vlaamse steden en gemeenten.
- Wetgevend kader rond energieprestatiecontracten op punt zetten zodat alle partijen beschermd zijn bij mogelijke verbreking van het contract.
- Regelmatig de productnormen voor energie-gerelateerde producten aanscherpen, in lijn met Europese regels.

D. Lokale maatregelen

- Acties ondernemen die het draagvlak bij de bevolking voor de energietransitie ondersteunen via sensibilisering, informatieverstrekking, ontzorgingsinitiatieven en het waarmaken van de voorbeeldfunctie. Toetreden tot en realisatie engagementen Burgemeesterconvenant en kwaliteitsmanagementsysteem opzetten voor de lokale maatregelen.